

The Complexity of *Pesak* – Theoretically and Practically

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ג הלכה ח

כל סנהדרין או מלך או ראש גולה שהעמידו להן לישראל דיין שאינו הגון ואינו חכם בחכמת התורה וראוי להיות דיין, אף על פי שהוא כולו מחמדים ויש בו טובות אחרות הרי זה שהעמידו עובר בלא תעשה, שנאמר לא תכירו פנים במשפט, מפי השמועה למדו שזה מדבר כנגד הממונה להושיב דיין, אמרו חכמים שמא תאמר איש פלוני נאה אושיבנו דיין, איש פלוני גבור אושיבנו דיין, איש פלוני קרובי אושיבנו דיין, איש פלוני יודע בכל לשון אושיבנו דיין, נמצא מזכה את החייב ומחייב את הזכאי לא מפני שהוא רשע אלא מפני שאינו יודע, לכך נאמר לא תכירו פנים במשפט, ועוד אמרו כל המעמיד לישראל דיין שאינו הגון כאילו הקים מצבה שנאמר ולא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלהיך, ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטע אשירה שנאמר לא תטע לך אשירה כל עץ אצל מצבה ה' אלהיך, וכן אמרו חכמים לא תעשון אתי אלהי כסף אלוה הבא בשביל כסף וזהו זה הדיין שמינוהו מפני עשרו בלבד.

Part of my Summary of Chapter 6: Get You Wise Men: Marshalling the Rabbinic Alumni to Meet Contemporary Halakhic Problems,” *Leaves of Faith*, volume 1, 2003, pp. 119-134.

R. Lichtenstein begins by summarizing what a *posek* needs to be – a *lomdan* and a *tzaddik*. (In this regard, see *Shut Ri Migash* 114, who discusses cases in which the *tzaddik* element is more important than the *lomdan* element.) He breaks it down by analyzing the Rambam in *Sanhedrin* 4:8, based on *Yerushalmi Chagigah* 1:8.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה ח

ויש להן למנות כל מי שירצו לדברים יחידים, והוא שיהיה ראוי לכל הדברים, כיצד חכם מופלא שראוי להורות לכל התורה כולה יש לבית דין לסמוך אותו וליתן לו רשות לדון ולא להורות באיסור והיתר, או יתנו לו רשות באיסור והיתר ולא לדון דיני ממונות, או יתנו רשות לזה ולזה אבל לא לדון דיני קנסות, או לדון דיני קנסות אבל לא להתיר בכורות במומין, או יתנו לו רשות להתיר נדרים בלבד או לראות כתמים וכן כל כיוצא בהן.

1. *Chochmah* (in *Sifrei*, *Binah* as well) –
  - a. Mastery of basic texts, both the content and the historical development of the Halakhic institutions discussed.
    1. He must not have everything at his fingertips, but as suggested by Rambam – enough familiarity that he can with reasonable notice rule on any question.
  - b. The ability to analyze the texts and concepts – recognize what is similar and what is different.
  - c. Imagination - the ability to grasp a problem and use his knowledge to deal with it.
  - d. Familiarity with methods of *pesak*, especially as the implications of any given *pesak* has more global ramifications because of the nature of our mobile society.
2. Unflinching honesty, personal and intellectual.
3. Totally committed to Torah and its values.
4. Profound Humaneness. He must be between those who would destroy every Jew for a *din* and those who would destroy every *din* for a Jew.
5. Firm, and at times aggressive. He is the custodian of the *mesorah*.
6. Humble – “as every in my Taskmaster’s eye.”

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ה עמוד ב

והאמר רב: שמונה עשר חדשים גדלתי אצל רועה בהמה לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר!
מתוך מאמרו של ר' אהרן כהן (בית יוסף שאול ג)

ברדוש שדרש בח' טבת הציע החתם סופר שיטה זו (שהכל נכלל בתורה) כצורה נפלאה: „באמת ספר תורה שלנו הוא מעט הכמות, כחוב בתוכו איזה ספורי מעשים שעברו ואיזה מצות וחוקים ומשפטים אשר ינהגו בהם עם בני ישראל, ואמנם אי אפשר מבלי שארי החכמות כולם. כי אי אפשר להגיע לקבל עדות החדש מבלי שנדע כל דקדוקי הילוך החמה והלבנה ומסלוליהם, ואיך לדרן המכשף אם לא נדע שרשי הכשוף וחכמת בני קדם, והלכות טריפות מבלי שנדע חכמת הנחוח על אופן היותו דק ועמוק, ושירי הלויים מבלי שנדע חכמת המוסיקה, וחלוקת ארץ ישראל מבלי ידיעת מדינת הארץ וחכמת השיעור וגיאוגרפיע, וזריעת כלאים וניקחם מבלי האגראנאמיע, וכמה הפלינו חז"ל בליט מלאכות בשבת שנראה מהם בקיאותם בכל המלאכות, כגון האריגה וכלי

האריגה וכל חכמת הטבע, ופלוסופיה האלהיה היא העולה על כולם... ואין עזם זכר מכל הנ"ל בתורה ואין לנו שום ספר מחובר על זה. והאומות יש להם בכל אלה חכמים וחכמים רבים, ועל כרחינו ללמוד מספריהם כל אלו, זה אמר והגית בו יומם ולילה... ואין כאן שעה פנויה ללמוד כל אלו... ואין נחת רוח לפנינו בהיותנו עוסקים בספרים אלה כלל, ואיכ מאין נדע כל הצריך לתורה והספר קטן וקצר מהכיל. אבל דע והאמן, כי אם הוא זרתיים ארכו זרתיים רחבו, ארוכה היא מארץ מרה ורחבה מני ים. ואין לך כל חכמה בעולם... שלא נרמזה במילותיה ובתיבותיה. וכלי ספק כי בפסוק החדש הזה לכם רמז כל חכמת קידוש החדש יותר ממה שהעתיק הרמב"ם מספרים, והיודע לשמש בפסוק הזה ימצא הכל מפורש ושום שכל, עכ"ל.

ר' ברוך משקלוב בשם הגר"א

כפי מה שיחסר לאדם ידיעות משארי החכמות, לעומת זה יחסר לו מאה ידות בחכמת התורה, כי התורה והחכמה נצמדים יחד

Examples:

1. Dishwashers –
  - a. What are the Halachic concepts involved?
  - b. What is the reality? Does it change between Israel, America, Europe, overtime?
  - c. R. Moshe wrote 7 *teshuvot* on the topic and R. Ovadiah wrote one. See R. Gidon Perl and R. Yisrael Rosen in *Techumin* 11.
2. Bugs?
  - a. What is a *miut hamatzui*? 7%? 10%? 4%? Whatever is not surprising?
  - b. Percent of what? Meals? Bites? Servings? Wholesale shipments?
  - c. Did anyone do the research?
  - d. Israel? America? England?
  - e. Regular Vegetables? Organic?

מאמרו של ר' רוזן

א. המיקרוגל ומכונת ההדחה - הורדת רמת הכשרות
 מכונת הדחת כלים ביתית הינה שלב נוסף בעלייה ברמת החיים הישראלית. מתקן זה נעשה שכיח יותר ויותר בארצנו וכיום הינו בהישג יד וכמעט שוה לכל נפש. עד כה נהגו ישראל על פי הדין" שהאמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב) "רש"י גיטין ב, ב, (ו"לא נמנעו מלאכול זה אצל זה "אם מוחזקים כשומרי כשרות. האם יכול מצב זה להימשך לאחר היכנס המיקרוגל ומדיח הכלים לכל בית בישראל?

Different Works: Consider the Difference between the Mishna Berurah and *Shemirat Shabbat KeHilchata*

- Does the Mishna Berurah feel like it was written in the 20th century? Why or why not? Notice anything missing?